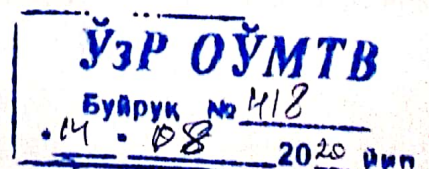

Ўзбекистон Республикаси
Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги

5140600 - География
бакалаврият таълим йўналишининг малака талаблари

Тошкент

СЎЗ БОШИ

1. ИШЛАБ ЧИҚИЛГАН ВА КИРИТИЛГАН:

- Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети.

ТАСДИҚЛАНГАН ВА АМАЛГА КИРИТИЛГАН:

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги хузуридаги Олий ва ўрта махсус, профессионал таълим йўналишлари бўйича ўқув-услубий бирлашмалар фаолиятини Мувофиқлаштирувчи кенгашнинг 2020 йил «14» 08 даги 3 - сонли йиғилишида маъқулланган. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2020 йил «14» 08 даги 418 - сонли буйруғи билан тасдиқланган.

3. ЖОРИЙ ЭТИЛГАН:

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги.

Мазкур Малака талаби 5410600 - География таълим соҳаси Давлат таълим стандарти, Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари классификатори, Ўзбекистон Республикаси Миллий малака рамкасига мувофиқ ишлаб чиқилган ва расмий меъерий-услубий хужжат ҳисобланади.

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида Малака талабини расмий чоп этиш ҳуқуқи Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигига тегишлидир.

МУНДАРИЖА

Т/р	бет
1. <i>5140600-География</i> бакалаврият таълим йўналишининг умумий тавсифи.....	4
1.1. Қўлланиш соҳаси	4
1.1.1. <i>5140600-География</i> таълим йўналиши Малака талабининг қўлланилиши.....	4
1.1.2. Малака талабларининг асосий фойдаланувчилари.....	4
1.2. <i>5140600-География</i> таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятларининг тавсифи	4
1.2.1. <i>5140600-География</i> таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятининг соҳалари.....	4
1.2.2. <i>5140600-География</i> таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятларининг объектлари.....	4
1.2.3. <i>5140600-География</i> таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятларининг турлари.....	5
1.2.4. <i>5140600-География</i> йўналиши бўйича бакалаврларнинг касбий вазифалари.....	5
2. <i>5140600-География</i> таълим йўналиши бўйича бакалаврларнинг касбий компетенцияларига қўйиладиган талаблар.....	6
2.1. Умумий компетенциялар.....	6
2.2. Касбий компетенциялар.....	6
2.3. Касбий квалификациялар.....	7
3. <i>5140600-География</i> бакалаврият таълим йўналиши ўқув режаси ва фан дастурлари мазмунига қўйиладиган умумий талаблар.....	7
3.1. <i>5140600-География</i> бакалаврият таълим йўналиши ўқув режаси ва фанлар дастурларига қўйиладиган умумий талаблар.....	7
3.2. <i>5140600-География</i> бакалаврият таълим йўналиши ўқув режасидаги юклама ҳажми	7
Библиографик маълумотлар.....	8

1. 5140600- География бакалавриат таълим йўналишининг умумий таснифи

5140600- География таълим йўналиши бўйича бакалаврлар тайёрлаш кундузги, кечки ва сиртки таълим шаклларида амалга оширилади. Барча таълим шакллари бўйича ўқитиш кредит-модуль тизими асосида ташкил қилинади. Кундузги таълимда бакалавриат дастурининг меъёрий муддати 4 йил.

1.1. Қўлланиш соҳаси.

1.1.1. 5140600- География таълим йўналиши Малака талабининг қўлланилиши.

Малака талаби **5140600- География** таълим йўналиши бўйича бакалаврлар тайёрловчи барча олий таълим ташкилотлари учун талаблар мажмуини ифодалайди.

1.1.2. Малака талабларининг асосий фойдаланувчилари:

- мазкур таълим йўналиш бўйича малака талаблари, ўқув режа ва фан дастурларини ишлаб чиқиш ва янгилаш, улар асосида ўқув жараёнини самарали амалга ошириш учун масъул ҳамда ўз ваколат доирасида битирувчиларнинг тайёргарлик даражасига жавоб берадиган олий таълим ташкилотининг бошқарув ходимлари (ректор, проректорлар, ўқув бўлими бошлиғи, деканлар ва кафедра мудирлари) ва профессор-ўқитувчилари;

- таълим йўналишининг ўқув режаси ва фан дастурларини ўзлаштирувчи олий таълим ташкилотининг талабалари;

- бакалавриат битирувчиларининг тайёргарлик даражасини баҳолашни амалга оширувчи Давлат аттестация комиссиялари;

- таълимни бошқариш бўйича ваколатли давлат органлари;

- олий таълим ташкилотларини молиялаштиришни таъминловчи органлар;

- олий таълим тизимини аккредитация ва сифатини назорат қилувчи ваколатли давлат органлари;

- кадрлар бужортмачилари ва иш берувчи ташкилот ва корхоналар;

- олий таълим ташкилотларига ўқишга кираётган абитуриентлар, уларнинг она-оналари ва бошқа манфаатдор шахслар.

1.2. 5140600- География таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятларининг таснифи

1.2.1. 5140600- География таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятининг соҳалари:

5140600- География бакалавриат таълим йўналиши илм-фан ва табиатшунослик соҳасидаги йўналиш бўлиб, Ер ҳақидаги билимлар билан алоқадор бўлган лойиҳалаш, ишлаб чиқариш, илмий-тадқиқот, маъмурий бошқарув ва педагогик ишлар мажмуасини қамраб олади.

1.2.2. 5140600 - География таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятларининг объектлари:

- умумтаълим, ўрта махсус касб-ҳунар таълим тизими муассасаларида педагогик жараёнлар;

- ижтимоий ва иқтисодий фаолиятлар доирасида барча техника, қишлоқ ва сув хўжалиги ишлаб чиқариш объектлари;

табiiй ресурсларни баҳолаш ва улардан фойдаланиш жараёнлари;

илмий тадқиқот, ташкилий-бошқарув муассасалардаги меҳнат жараёнлари.

1.2.3. 5140600 - География таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятларининг турлари

• педагогик фаолият;

• илмий-тадқиқот;

- маънавий-маърифий фаолият;
- ташкилий-бошқарув;
- ишлаб чиқариш;
- турли хизматлар кўрсатиши.

1.2.4. 5140600-География таълим йўналиши бўйича бакалаврларнинг касбий вазифалари.

5140600-География таълим йўналиши бўйича Миллий малака рамкасининг 6-малака даражаси ҳамда бакалавр касбий фаолиятларининг соҳалари, объектлари ва турларига мувофиқ бакалаврият битирувчиси куйидаги касбий вазифаларни бажаришга қодир бўлиши лозим:

Педагогик фаолиятда:

- умумий ўрта, ўрта махсус касб-ҳунар таълим тизимининг таълим муассасаларида тайёргарлик йўналишида назарда тутилган ўқув фанлари бўйича замонавий ахборот ва педагогик технологиялардан фойдаланиб назарий, амалий машғулотларини ўтказиш;

-ўқув жараёнини ташкил этиш ва ўтказилишига кўмаклашиш, тадқиқотларда иштирок этиш, маълумотларни тўплаш, умумлаштириш ва таҳлил этиш;

-ўқитилаётган фанлар бўйича дарс машғулотларини ўтказиш учун зарур бўлган ўқув-методик хужжатларни шакллантириш ва тузиш, техник воситаларини ишлаб чиқиш ва уларни тадбиқ этиш;

-мустақил таълим ва ижодий қидирув натижасида ўқитилаётган фан ҳамда педагогик фаолият соҳасидаги методлар, воситалар ва шакллар жабҳаларида ўз-ўзини мунтазам такомиллаштириб бориш;

-меҳнат жараёнида хавфсизликни таъминлаш бўйича методика ва тадбирларни ишлаб чиқиш ва амалга ошириш.

Илмий-тадқиқот фаолиятида:

- илмий-тадқиқот институтлари ва илмий марказларда илмий-тадқиқот ишларини олиб боришда иштирок этиш;

-соҳа йўналишларига оид маҳаллий ва чет эл илмий-тадқиқот ютуқларини ўрганиш;

-касбий фаолият объекти йўналишига мос янги илмий натижалар, илмий адабиётлар ва илмий-тадқиқот лойиҳаларини ўрганиш;

-илмий-тадқиқот институтлари ва илмий марказларда экспериментал тадқиқотлар ўтказиш, уларнинг натижаларига ишлов бериш, баҳолаш ва бошқа касбий фаолият турларини бажариш;

-илмий-тадқиқот ишланмаларини тайёрлаш, соҳа адабиётлари экспертизасини амалга оширишда қатнашиш;

-маълумотларни жамлаш, қайта тайёрлаш, мавзу бўйича илмий маълумотларни тизимли таҳлил қилиш;

-илмий-тадқиқот ишларини бажаришда бевосита иштирок этиш;

-илмий-тадқиқот натижаларини ва ишланмаларни амалиётга тадбиқ этишда қатнашиш;

-илмий-тадқиқот жамоаси таркибида (соҳа йўналишларига мос равишда) касбий фаолият масалаларини ечиш

Маънавий-маърифий фаолиятда:

- маънавий-маърифий ишларни режалаштира олиш, уни ташкил этиш методикасини эгаллаш, ўқувчи ва талабалар онгига миллий истиқлол ғоясини сингдириш;

- мафкуравий ва ахборот хуружларига қарши иммунитетни юзага келтириш метод ва технологияларини билиш;

- миллий урф-одат ва маросимларни ўтказишда, умуминсоний, қадриятлар, меҳр-муруват, бағрикенглик, ватанпарварлик, садоқат каби юксак инсоний фазилатларни очиб бериш.

Ташкилий-бошқарув фаолиятида:

-замонавий ахборот технологиялар тизимидан фойдаланиб ишлаб чиқариш жараёнлари мониторинги ва сифатини баҳолаш методлари ҳамда механизмларини ишлаб чиқиш;
-ижрочилар жамоаси ишини ташкил қилиш;
-бажарилаётган иш режасини тузиш ва бу ишни назорат қилиш, ишни бажариш учун зарур бўлган ресурсларни режалаштириш, ўз ишининг натижаларини баҳолаш;
-ишлаб чиқариш жараёнларининг атроф-муҳит муҳофазаси, ёнгин, техника ва меҳнат хавфсизлигини талабларига мослигини мониторинг қилиш.

Ишлаб чиқариш фаолиятида:

-ишлаб чиқариш фаолияти натижалари бўйича маълумотларни қайта ишлаш усулларидан фойдаланиш ва мониторинги;
-фан ва техника ютуқларини ишлаб чиқариш жараёнига тадбиқ этиш;
-иқтисодий ва ижтимоий самарадорликни баҳолаш;
-амалий фаолиятда инструментал воситаларни ва ишлаб чиқариш муҳитини такомиллаштириш.

Турли хизматлар кўрсатиш:

- табиий географик, табиатни муҳофаза қилиш, геоэкологик, иқтисодий-ижтимоий ва демографик жараёнларга баҳо бериш ҳамда жараёнлар прогнозини ишлаб чиқиш;
- география йўналишига мос мавзулардаги лойиҳаларни экспертиза қилиш бўйича эксперт гуруҳларида иштирокчи сифатида қатнашиш;
- пуллик таълим хизматларини ташкил этиш ва амалга ошириш;
- ихтисосликка мос мавзу бўйича турли хизматларни кўрсатиш.

2. 5140600 - География таълим йўналиши бўйича бакалаврларнинг касбий компетенцияларига қўйиладиган умумий талаблар

2.1. Умумий компетенциялар:

- давлат сиёсатининг долзарб масалаларини билиши, ижтимоий-иқтисодий муаммолар ва жараёнларни мустақил таҳлил қила олиш;
- хорижий тиллардан бирида касбий фаолиятига оид ҳужжатлар ва ишлар моҳиятини тушуниши, табиий илмий фанлар бўйича касбий фаолияти доирасида зарурий билимларга эга бўлиши ҳамда улардан замонавий илмий асосда касб фаолиятида фойдалана билиш;
- ахборот технологияларини касбий фаолиятида қўллай билиши, ахборотларни йиғиш, сақлаш, қайта ишлаш ва улардан фойдаланиш усулларини эгаллаган бўлиши, фаолиятида мустақил асосланган қарорлар қабул қила олиш;
- янги билимларни мустақил эгаллай билиши, ўз устида ишлаши ва меҳнат фаолиятини илмий асосда ташкил қила олиш;
- соғлом турмуш тарзи ва унга амал қилиш зарурияти тўғрисида тасаввурга эга бўлиш.

2.2. Касбий компетенциялар:

- умумилмий ва хусусий тизимли билимларга эга бўлиши;
- меъерий-ҳуқуқий ҳужжатларни излаш, таҳлил қилиш ва улардан касбий фаолиятида фойдалана олиш;
- маънавий миллий ва умуминсоний қадриятлар масалалари юзасидан ўз фикрини баён қила олиши ва илмий асослай билиши, миллий истиқлол ғоясига асосланган фаол ҳаётий нуқтаи назарга эга бўлиши;
- табиат ва жамиятда кечаётган жараён ва ҳодисалар ҳақида яхлит тасаввурга эга бўлиши;
- табиат ва жамият ривожланиши ҳақидаги билимларни эгаллаши ҳамда улардан замонавий илмий асосларда ҳаётда ва ўз касб фаолиятида фойдалана билиши;
- инсоннинг бошқа инсонга, жамиятга ва атроф муҳитга муносабатини белгиловчи ҳуқуқий ҳамда маънавий мезонларни билиши, касб фаолиятида уларни ҳисобга ола билиши;

- тегишли бакалаврият йўналиши бўйича рақоботбардош умумқасбий тайёргарликка эга бўлиши;

- умумий ўрта, ўрта махсус касб-хунар таълим тизимининг таълим муассасаларида география фанлари бўйича замонавий ахборот ва педагогик технологиялардан фойдаланиб дарс машғулотларини ўтказиш;

- педагогик ва ташкилий ишларда ижодий ёндашганини, касбга оид тадқиқотлар ўтказиш, уларнинг натижаларига ишлов бериш, баҳолаш ва бошқа касбий фаолият турларини бажариш кўникмаларига эга бўлиш.

2.3. Касбий квалификациялар:

географ, табиёт ва география фанлари ўқитувчиси, кичик илмий ходим, табиий географ, геоэколог, геоморфолог, тупроқшунос, иклимшунос, ландшафтшунос, топонимист, географик объектларни номлаш ва қайта номлаш бўйича мутахассис, иктисодий географ, шаҳаршунос, аҳолишунос, геоурбанист, геодемограф.

3. 5140600-География бакалаврият таълим йўналиши ўқув режаси ва фан дастурлари мазмунига қўйиладиган умумий талаблар

3.1. 5140600-География бакалаврият таълим йўналиши ўқув режаси ва фанлар дастурларига қўйиладиган умумий талаблар

Бакалаврият таълим йўналиши ўқув режаси ва фанлар дастурлари таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятларининг тавсифи ҳамда касбий компетенцияларига қўйиладиган талабларга мувофиқ, талабалар мажбурий ва танлов фанларини ўзлаштириши, амалиётларни ўтиши ва натижада касбий фаолиятида зарур билим, кўникма ва малака компетенцияларини эгаллашини таъминловчи мазмунда ишлаб чиқилади.

Ўқув режаси кредит-модуль тизими асосида шакллантирилади. Бунда ўқув жараёни графиги, ҳафталар кесимида ўқиш вақти, аттестациялар, амалиётлар, таътиллار, семестрлар бўйича ўтиладиган “Табиий-илмий ва гуманитар фанлар”, “Умумқасбий фанлар”, “Ихтисослик фанлари”, машғулотлар турлари, ажратилган соатлар, кредитлар, фанлар коди, Давлат аттестацияси ва бошқалар кўрсатилади.

Ўқув режаларга киритиладиган мажбурий ва танлов фанлар турдош олий таълим муассасалар билан ҳамкорликда таянч олий таълим муассасалари томонидан белгиланади.

3.2. 5140600-География бакалаврият таълим йўналиши ўқув режасидаги юклама ҳажми

Барча турдаги аудитория ва аудиториядан ташқари ўқув ишларини ўз ичига олган ўқув юкламасининг энг юқори ҳажми ҳафтасига 54 соат қилиб белгиланади. Ишлаб чиқаришдан ажралган ҳолда (кундузги) ўқиш шакли учун аудитория машғулотларининг энг юқори ҳажми ҳафтасига 30 соатгача қилиб белгиланиши мумкин.

Ўқишнинг меъёрий муддати тўрт йил бўлгани ҳолда ўқув жараёни 204 ҳафта давом этиши зарур.

Ўқув даврининг умумий ҳажми қуйидагича тақсимланиши мақсадга мувофиқ:

Ўқув даврлари	Кундузги таълим шакли учун*	Кечки таълим шакли учун*	Сиртки шакли таълим учун*
Назарий ва амалий таълим*	40-60%	40-60%	40-60%
Шу эҳтимолдан, мустақил таълим	-	15-35%	25-45%
Аттестация	10-15%	6-8%	6-8%
Таътил	10-30%	10-30%	10-30%
Малакавий амалиёт	10-15%	15-30%	15-30%
Битирув малакавий иши	1-3%	2-10%	2-10%

Библиографик маълумотлар

УДК: 002:651.1/7

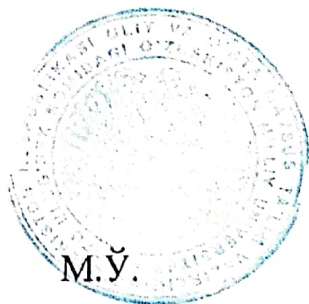
Гуруҳ Т 55

ОКС 01.040.01

Таянч сўзлар:

касбий фаолият тури, компетенция, модул, таълим йўналиши, касбий фаолият объекти, касбий фаолият соҳаси, бакалавриятнинг асосий ўқув режа ва фан дастурлари, профил, ўқиб-ўрганиш натижалари, ўқув даври, география, табиий география, иқтисодий ва ижтимоий география, ландшафтлар, табиий географик жараёнлар, ҳудудий мажмуалар, иқтисодий-ижтимоий жараёнлар, малака талаблари, бакалавриятнинг ўқув жараёни, сифатни баҳолаш ва назорати, мустақил таълим, ишлаб чиқариш, ташкилий-бошқарув фаолияти, малака амалиёти, битирув малакавий иши, давлат аттестацияси, ўқув фанлари блоки, олий таълим муассасаси, таълим жараёни, бошқарув жараёни, ишлаб чиқариш, лойиҳалаш, илмий тадқиқот жараёни.

Ишлаб чиқувчилар, келишилган асосий кадрлар истеъмолчилари
ИШЛАБ ЧИҚИЛГАН:

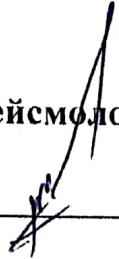

Ўзбекистон Миллий университети

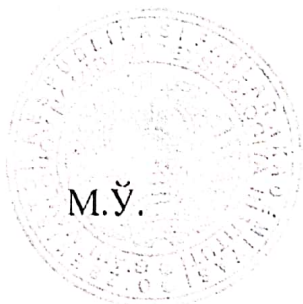
Ректор А.Р. Марахимов

202_ йил « _____ » _____

ЎзР ФА Сейсмология институти

Директор В.А. Рафиков

202_ йил « _____ » _____

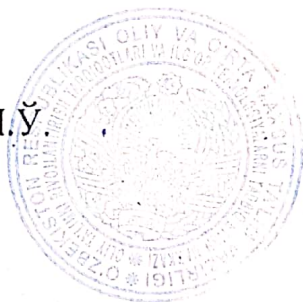
КЕЛИШИЛГАН:

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳузуридаги Олий таълимни ривожлантириш тадқиқотлари ва илғор технологияларни татбиқ этиш маркази

Директор З. Хакимов

202_ йил « _____ » _____

М.Ў.

Гулистон давлат университети

Ректор _____ М.Т.Ходжаев

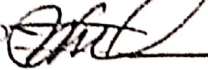
202_ йил « _____ » _____

М.Ў.

Ишлаб чиқувчилар, келишилган асосий кадрлар сертификатлари
ИШЛАБ ЧИҚИЛГАН:

Ўзбекистон Миллий университети

Ректор А.Р. Марахимов

202_ йил « _____ » _____

ЎЗР ФА Сейсмология институтини

Директор В.А. Рафиков

202_ йил « _____ » _____

М.Ў.

КЕЛИШИЛГАН:

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги хузуридаги Олий таълимни ривожлантиришни тадқиқотлари ва янги технологияларни татбиқ этиш маркази

Директор _____ З. Хакимов

202_ йил « _____ » _____

М.Ў.

Гулистон давлат университети

Ректор М.Т. Ходжаев

202_ йил « _____ » _____

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта маъсуе таълим вазирлигининг Олий ва ўрта маъсуе... профессор таълими
Бирликлари бўйича ўқув-ўқувчи бирликлари факультетини ўқув-ўқувчи бирликлари таълим...

2020 йил 14.08 даги 3-сонли буйиқнома

Олий таълим стандартлари ва норматив таъминоти бўли
бошқармаси бошлиғи

Мазмуний-ахлоқий тарбия бошқармаси бошлиғи

ОПРНИТЭМ директори

ЎзМУ ўқув ишлари бўлича профессори

Қарлар буюртмачиси:

ЎзРФА Семиналогия институтининг директори

